

Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів при підготовці до семінарського заняття із „ Соціології “ .

Тема : Історія розвитку соціології та соціології медицини

1. Актуальність теми

Важливе значення в соціологічній освіті майбутнього лікаря має вивчення історії становлення і розвитку соціології та медичної соціології. Саме вивчення історії науки дозволяє розглянути її предмет не на абстрактно-теоретичному рівні, виходячи тільки з сучасних уявлень, а діалектично, враховуючи загальну логіку соціального пізнання. Теорії, що розглядатимуться, піднімають проблеми ключового значення, вони не тільки витримали перевірку часом, а й мають методологічне значення при розв'язанні сучасних проблем.

Аналіз і співставлення різноманітних підходів у соціологічних і медико-соціологічних теоріях сприятимуть формуванню діалогічності мислення, що має особливе значення для професійної діяльності сучасного лікаря.

2. Навчальні цілі заняття:

- усвідомлення процесу становлення соціологічного та соціолого-медичного знань в історичному контексті суспільного розвитку;
- отримання знань про основні етапи становлення та розвитку соціології та соціології медицини;
- сформувані у студентів вміння проаналізувати витоки соціологічних та соціолого-медичних знань;
- розкрити основні підходи до соціальних і соціально-медичних проблем у добу Античності, Середньовіччя, Відродження і Нового часу;

- усвідомлення основних соціологічних теорій класичного та сучасного етапів;
- сформувати у студентів уявлення про передумови виникнення соціології медицини;
- ознайомити студентів із концептуальними підходами соціології медицини;
- формування вміння проаналізувати вплив соціологічних теорій, соціальних підходів у медицині на становлення та розвиток соціології медицини.

3. Виховні цілі:

Оволодіння теоретичними джерелами раціонально обґрунтованої теорії історичного розвитку соціальної думки є невід’ємною частиною соціологічної культури сучасної людини. Без вивчення протосоціологічної думки та фундаментальних теорій академічного періоду соціологічні знання будуть неповними, а хронологічні рамки її генези істотно обмеженими.

Враховуючи, що провідні соціологічні теорії, що розглядаються у темі, піднімають соціальні проблеми фундаментального значення, мають методологічне значення для пояснення проблем соціального життя провідне значення має формування у студентів вміння віднайти в історії науки „ключі” для розуміння проблем сьогодення, розвитку *соціологічної рефлексії*.

Аналіз і співставлення різноманітних підходів у соціологічних і медико-соціологічних теоріях сприятиме формуванню *діалогічності мислення, соціологічної уяви*, що має особливе значення для формування професійних якостей сучасного лікаря.

4. Завдання для самостійної праці під час підготовки до заняття

4.1. Теоретичні питання до заняття:

1. Протосоціологія як передісторія соціологічної науки.

- 1.1. Міфо-епічні форми відтворення соціальних і медико-соціальних проблем.
- 1.2. Антична протосоціологія.
- 1.3. Соціальні та медико-соціальні погляди доби Середньовіччя.
- 1.4. Значення європейської соціально-філософської традиції Відродження та Нового часу у становленні соціологічної науки.

2. Класичний період у розвитку соціології.

- 2.1. Суспільно-історичні та науково-теоретичні передумови виникнення соціології як науки.
- 2.2. Соціологія О.Конта.
- 2.3. Методологічні принципи та основні напрями позитивізму.
- 2.4. Марксистська соціологія.
- 2.5. Методологічне значення соціологізму Е. Дюркгейма у розвитку соціологічної науки і формуванні соціології медицини.
- 2.6. Розуміюча соціологія М. Вебера, її вплив на становлення концептуальних підходів у соціології та соціології медицини.

3. Сучасна соціологія.

- 3.1. Характерні особливості сучасного етапу розвитку соціологічної науки.
- 3.2. Виникнення соціології медицини як галузі соціологічного знання.
- 3.3. Значення структурного функціоналізму для формування концепцій соціології медицини.
- 3.4. Роль інтерпретативної парадигми у сучасній соціології та соціології медицини (феноменологія, символічний інтеракціонізм, етнометодологія).
- 3.5. Конфліктологічні підходи у сучасній соціології та соціології медицини.

4.2. Зміст теми

При розкритті процесу становлення та розвитку соціологічної науки важливо зосередити увагу на характеристиці основних його етапів (див. табл. № 1).

Таблиця № 1

Назва етапу	Хронологічні рамки
1. Протосоціологія	Від появи перших уявлень та знань про суспільне життя до виникнення соціології О.Конта. Стародавній світ – 30-40-ові роки XIX ст.
2. Класичний (академічний) етап	40 р.р. XIX ст. – середина XX ст.
3. Сучасний етап	Середина XX ст. – Сьогодення.

Протосоціологія (від гр. – перший; лат. – суспільство; гр. – вчення, поняття) – термін, який позначає передісторію соціологічного знання, тобто етап розвитку соціального знання, який передував виникненню соціології як самостійної науки. В межах протосоціології виокремлюють такі періоди як античний, середньовічний, період Відродження і Нового Часу.

Елементи соціальних і медико-соціальних знань на цьому етапі ми знаходимо у: 1) релігійних, філософських вченнях; 2) підходах окремих наук: медицини, історії, права та ін. 3) накопиченні конкретної інформації, вимірах громадської думки; 4) повсякденній свідомості, що історично пов'язана з практичним досвідом людини, її соціальною практикою.

В архаїчних культурах суспільна свідомість існувала у магіко-міфологічних формах. *Міф* (гр. – переказ, оповідь) є колективною формою світогляду, яка у синкретизованій, персоніфікованій формі вміщує в собі не тільки фантастичні уявлення первісної людини про світ, а й елементи раціональних, практичних знань. Однією з провідних проблем стародавньої міфології була проблема життя, здоров'я і хвороб людини.

З появою в середині I тисячоліття до н.е. перших філософських шкіл в країнах Сходу (Індія, Китай), Заходу (Греція) соціальна проблематика стає важливою складовою філософського знання. Витоки теоретичної соціології спостерігаються вже у міркуваннях стародавніх філософів: Конфуція, Платона, Арістотеля та інш. Наприклад, у давньогрецькій філософії було визначено *основне питання суспільного життя*: “Що є більш важливим: суспільство (держава) чи людина?”. В його вирішенні позначились два підходи: *соціоцентричний*, який наголошує на пріоритеті загального, інтересів суспільства (держави) щодо інтересів особистості (найбільш яскраво простежується в філософії Платона) та *антропоцентричний*, який відстоював пріоритет інтересів особистості, індивіда (Епікур, Протагор, Арістотель та інш.).

В добу античності соціальні проблеми розглядалися не лише в межах філософії, а й під кутом предметної проблематики окремих наукових знань (історії, права, медицини тощо). *Медицина* як сфера професійної діяльності, що безпосередньо спрямована на людину, відтворення та збереження її здоров'я потребувала осмислення “мудрості” людського організму, врахування не тільки біологічних, а й психологічних, соціальних закономірностей його функціонування.

Необхідно зосередити увагу на започаткуванні в античній медицині дослідження проблем, які особливо важливі для підходів соціології медицини.

По-перше, були закладені основні поняття, якими оперує соціологія медицини: життя, смерть, здоров'я, біль, лікування, спосіб життя, довкілля та ін.

По-друге, були започатковані два основних підходи, що характеризують взаємодію лікаря і пацієнта: 1) “Лікувати треба хворого, а не хворобу” (Гіппократ, в середньовічній медицині Парацельс); 2) “Лікувати треба хворобу, а не хворого” (Гален).

По-третьє, саме в античній медицині був започаткований *холістичний підхід* (гр. holos – цілий), який ґрунтується на ставленні до людини як єдиного цілого, з врахуванням її спадковості, фізичних, психічних особливостей, стилю та умов життя як природних, так і соціальних (“Аюрведа”, китайська медицина, Гіппократ та інш.)

По-четверте, розробка підходів і рекомендацій щодо здорового способу життя.

В Середньовічній Європі розвиток соціально-філософської думки відбувався під впливом Християнства. Багато мислителів доби Середньовіччя зробили значний внесок в обґрунтування ідеалів культури, духовності, нових підходів до природи людини, суспільства і держави, етичних вимірів політичного і соціального життя суспільства, включаючи і сферу медицини. Особливо виразно нові підходи проявилися в творчості *Августина Аврелія* (354 – 430 роки) і *Фоми Аквінського* (1225-1274 роки).

У своїх працях (“Про місто Боже”, “Сповідь” тощо, Августин Аврелій описав *всесвітню історію* як єдиний, закономірний процес, керований волею Бога. В його творчості особистість відкривається як *духовна істота*, яка здійснює вибір між добром і злом, “царством Божим”, “небесним градом” і “світською державою”, “земним градом” і несе за це відповідальність перед Вищим Суддею. Зло у світі, за А.Аврелієм – це не помилка Творця, а вільний вибір людини, яка протиставила волі Бога свою людську волю.

Фома Аквінський прагнув створити доктрину, яка б “симфонізувала” віру і розум, теологію і науку. Ф.Аквінський представив ієрархію суспільства

у формі велетенського пірамідального ланцюга. Чим ближче до вершини, тим більше кожне наступне кільце ланцюга (суспільні стани) зменшується у розмірі, але набуває вищих якостей. Концепція “ланцюгово-пірамідального суспільства” не тільки відображає ієрархічну модель тогочасного феодального суспільства, а й обґрунтовує високі вимоги до вищих соціальних верств, які повинні бути справжньою *елітою* суспільства, еталоном духовності культури.

Обґрунтування християнською культурною традицією етичних вимірів соціального життя, ідеалів духовності має одвічне значення для медицини, особливо в контексті лікарської етики і деонтології, нових підходів до здоров'я.

Духовне здоров'я пов'язується з внутрішнім удосконаленням людини, звільненням від гріха, пристрастним бажанням спасіння, а хвороба, з духовної точки зору, розглядається як порушення повноцінного зв'язку людини з Богом. Тільки благодать Божа очищує і зцілює душу людини. Тому в Християнській канонічній літературі Ісус Христос часто постає в образі лікаря.

Слід навести притчу Ісуса Христа про доброго самарянина, яка є по суті етичним фундаментом професійної діяльності лікаря у будь-яких умовах. Лікар повинен надавати допомогу пацієнтові незалежно від його національності, віросповідання, майнового статусу тощо. Спираючись на знання з історії медицини, слід показати приклади ставлення до медицини як благодійності: розвиток монастирської медицини в добу Середньовіччя, подвижницьку діяльність багатьох монахів-цілителів у Київській Русі (Аліпій, Агапіт, Даміан, Вірменін, Григорій та інш.).

Широковідомі досягнення медицини тих часів у країнах ісламського Сходу. *Ібн Сіна* (Авіценна) (980-1037 роки) особливого значення у збереженні і підтримці здоров'я надавав способу життя людини, зокрема, правильному харчуванню, сну, фізичним вправам тощо.

Вивчаючи соціально-філософську думку доби *Відродження*, слід зосередити увагу на відмінностях принципів *антропоцентризму* і *гуманізму* від аскетичних ідеалів раннього і середнього Середньовіччя, відродженні підходів до людини як єдиної тілесно-духовної інстанції.

Антропоцентризм (гр. antropos – людина) – різні системи поглядів, які виходять з пріоритету людини щодо суспільства, приватного, особистого над суспільним, колективним.

Гуманізм (лат. humanus – людський, людяний) – сукупність ідей та поглядів, які стверджують цінність людини незалежно від її суспільного становища, право особистості на волевияв своїх творчих сил. Гуманізм ґрунтується на визнанні самоцінності людини як особистості.

В соціально-філософській думці доби Відродження виділяють різні підходи (див. табл. № 2).

Таблиця № 2

№	Назва підходу	Представники	Основна характеристика
1.	<i>Соціально-етичний</i>	Данте Аліг'єрі (1265–1321), Франческо Петрарка (1304–1374), Франсіс Бекон (1561–1626).	Ідеал людини пов'язує не тільки з розумом, здатністю до активних дій, але й спроможністю обирати добро, досягати щастя через “мудрість і добродійність” (Ф.Петрарка), здатністю до об'єднання з іншими людьми за принципом справедливості – не роби іншому того, чого не бажаєш собі (Ф.Бекон).

2.	<i>Соціоцентричний</i>	Томас Мор (1478–1535), Томазо Кампанелла (1568–1639).	Критика виникаючого капіталістичного суспільства, приватновласницьких відносин, з якими пов'язують основні людські і соціальні пороки. Ідеал – суспільство, яке ґрунтується на суспільній власності, спільній праці і суспільному вихованні. Необхідність державного регулювання і контроль над суспільним життям.
3.	<i>Індивідуалістичний, прагматичний</i>	Ніколло Макіавеллі (1469–1527).	Основна увага приділяється поведінці людини, зокрема політика. Для того, щоб досягти успіху слід спиратися на <i>факти</i> , знати закони поведінки людей, а не абстрактно-теоретичні розмірковування про добро і зло. Відокремлює політику від моралі: результат виправдовує засоби (вбивство Ромулом брата Рема було правильним, оскільки призвело до створення Римської держави, загального блага.

Розгляд цього питання слід завершити висвітленням внеску у розвиток соціально-філософської доби, започаткуванням власне соціологічних підходів видатного арабського мислителя Ібн Халдуна (1332–1406 роки). В своїй відомій роботі “Історичні пролегомени” на основі багатого фактичного матеріалу з історії цивілізованих і кочових племен він створив енциклопедію соціального життя арабського світу, розробив багато питань загальної і галузевої соціології, які увійшли згодом до скарбниці світової соціологічної думки.

Найбільший вплив на становлення соціології як самостійної науки мали соціально-філософські, політичні і правові вчення Нового Часу. Саме в цей період поступово позначається предмет майбутньої соціологічної науки, усвідомлюються відмінності між законами природи і законами суспільства. Великий французький мислитель, філософ Вольтер (1694–1778 роки) вперше впровадив у науковий обіг термін “філософія історії” з метою з’ясування загальних законів розвитку суспільства і культури. Італійський філософ Дж.Віко (1668–1744) обґрунтував ідею циклічності розвитку суспільства, описав етапи у розвитку народів, які відповідають періодам їх “дитинства”, “юності”, “зрілості”, потім рух відбувається за низхідною. В працях англійських мислителів Т.Гоббса, Дж.Локка, німецького філософа Г.Лейбніца були розмежовані поняття суспільства і держави (які по суті ототожнювалися в античній філософії), впроваджено поняття “громадянського суспільства” як суспільства, що ґрунтується на суспільному договорі та юридичних законах (Т.Гоббс), як сфери приватних та особистих інтересів (Г.Гегель).

Важливе значення у становленні соціологічного і медико-соціологічного пізнання мали не тільки нові підходи в теорії, а й поглиблення *емпіричних пошуків*, спрямованих на вивчення фактів соціального життя. Наприклад, російський вчений А.В.Решетніков ранній період (передумови виникнення медичної соціології) пов’язує лише з XVII–XIX ст., коли були розпочаті

перші емпіричні дослідження, в тому числі із використанням статистичних методів, з проблем медицини, стану здоров'я, тривалості життя різних соціальних верств (див. табл. № 3).

Початок емпіричних досліджень в галузі медицини пов'язують з виходом у 1662 році у Лондоні праці Дж.Граунта “Природні і політичні спостереження, перераховані і зроблені над бюлетенями смертності щодо управління, релігії, торгівлі, зростання, повітря, хвороб і різних змін означеного міста”. Напрям, який започаткував Дж.Граунт, згодом завдяки В.Петті здобув назву “політична арифметика”. В.Петті – лікар за фахом, вперше здійснив соціологічний аналіз місця охорони здоров'я у суспільному житті (1688 рік).

Таблиця № 3

Основні етапи розвитку соціології медицини

Ранній період (передумови виникнення медичної соціології)	XVII–XIX ст.	Соціологічний аналіз місця охорони здоров'я в суспільстві був проведений в роботі В.Петті “Політична арифметика” (1688 рік). Публікація даних про середню тривалість життя різних соціальних верств (Німеччина, Англія та інш.).
Період формування	Початок XX ст. – до I світової війни	На початку XX століття вийшла в світ двотомна збірка «Essays on medical sociology» Е. Blackwell (1902), а також книга «Медична соціологія» (1910), в США були проведені соціально-статистичні роботи медико-соціологічного спрямування, що пов'язували, наприклад, економічну динаміку з показниками здоров'я суспільства.

Період становлення	20 – 40-ві роки ХХ ст.	Роботи: Bernard J. Stern «Social Factors in Medical Progress» і L. J. Henderson “Лікар і хворий як соціальна система”.
Період розвитку як самостійної дисципліни	50 – 80-ті роки ХХ ст.	Соціологія медицини виокремлюється у самостійну галузь науки: крім лікарів що займались медичною соціологією, розробкою її проблем, починають займатись соціологи , психологи та інші фахівці.
Сучасний період	З 90-тих років до нашого часу	Зусилля соціологів медицини мають бути спрямованими на визначення природи соціальних змін і побудову адекватних моделей медичної допомоги, організаційної діяльності як органів і закладів охорони здоров’я, так і поведінки самих індивідів.

Джерело: Решетников А.И. Становление и развитие социологии медицины // Социология медицины – 2002 – № 1 – с.7-9.

Класичний етап (40-ові роки ХІХ ст. – середина ХХ ст.) – займає особливо важливе значення в історії соціології та становленні соціології медицини. “Соціологічна класика є по суті ядром соціологічної науки” (В.В.Танчер), протягом цього етапу були вироблені методологічні підходи, парадигми, які вплинули на формування сучасної соціології, нових галузей соціологічної науки – до яких належить і *соціологія медицини*.

Основні методологічні підходи: позитивізм, марксизм, соціологізм, “розуміюча соціологія”.

Парадигма (гр. *paradeigma* – зразок, приклад) – вихідна концептуальна схема, пояснююча модель, на якій ґрунтуються різні концепції. В сучасній науці значення цього терміну було обґрунтовано американським істориком науки Т.Куном, який розумів під ним “визнане всіма наукове досягнення, що протягом визначеного часу дає науковому співтовариству модель постановки проблем та їх рішень”.

Позитивізм (лат. *positivus* – заснований на досвіді, фактах, реальний) – парадигмальна установка, згідно з якою соціологія повинна бути точною наукою, вивчати об’єкти, які відомі з досвіду, доступні спостереженню, як і природничі науки, використовувати об’єктивні, кількісні методи пізнання. Позитивізм заперечує пізнавальну цінність філософських знань як абстрактних і недоказових. Позитивізм був провідним напрямом соціології ХІХ ст.. Його основи були сформульовані А.-К. Сен-Сімоном, подальший розвиток отримав у працях Огюста Конта, Герберта Спенсера, Джон Мілля та інш.

Марксизм – теорія видатного німецького науковця Карла Маркса (1818–1883 роки), складовими якої є філософське, економічне і соціально-політичне вчення. Основою соціальної теорії марксизму є матеріалістичне розуміння історії, згідно з яким розвиток історичного процесу людства зумовлений передусім способом виробництва матеріальних благ. К.Маркс обґрунтував закони прогресивного розвитку людства шляхом зміни суспільно-економічних формацій, класів і класової боротьби. К.Маркс вважається засновником парадигми конфлікту в соціології та медичній соціології.

Соціологізм – специфічна соціологічна концепція французького соціолога Еміля Дюркгейма (1858–1917 роки), яка ґрунтується на визнанні соціальної реальності як дійсності особливого роду, її відмінності від біологічних, психічних та інш. процесів, здатності соціальних факторів впливати на свідомість і поведінку індивідів.

Розуміюча соціологія – напрям у соціології, пов'язаний з соціологічною концепцією німецького вченого Макса Вебера, який і запропонував цей термін. Р.с. орієнтується, на вивчення *внутрішніх* смислів соціальної дії та соціального досвіду, значеневих аспектів соціальної реальності. Парадигма розуміючої соціології стала основою інтерпретаційних концепцій в сучасній соціології: символічного інтераціоналізму, феноменології, етнометодології та інш., в соціології медицини – стилю життя, установок поведінки, що пов'язана зі здоров'ям.

Таблиця № 4

Класична соціологія

Огюст Конт (1798-1857)	“Курс позитивної філософії”, „Система позитивної політики”.	Впровадив у науковий обіг термін „соціологія”, виокремив об'єкт і предмет соціології, як „позитивної” науки про суспільство, обґрунтував її місце в системі наукового знання.
Герберт Спенсер (1820-1903)	„Соціальна статика: умови, необхідні для людського щастя”, „Людина і держава”.	Є одним із фундаторів організму та еволюціонізму. Він розглядав суспільство як організм, проводячи певні паралелі з живим організмом щодо розвитку і функціонування. Стверджував що процес природного добору, боротьба за існування, виживання найбільш пристосованих, відбувається і в соціальному світі, що призводить

		до удосконалення суспільства.
Еміль Дюркгейм (1858-1917)	„Суспільний розподіл праці”, “Правила соціологічного методу”, „Самогубство”.	Вважав, що особливим призначенням соціології є вивчення „соціальних фактів”, які носять об’єктивний, зовнішній характер щодо індивіда, впливають на його свідомість, зумовлюють поведінку.
Карл Маркс (1818-1883)	“Капітал”, „Маніфест комуністичної партії”, “Німецька ідеологія”, „Критика Готської програми”.	Запропонував теорію, основою якої є матеріалістичне розуміння історії, яке свідчить, що розвиток історичного процесу обумовлено способом виробництва матеріальних благ і, передусім, виробничими силами, що змінюють спосіб виробництва, а разом з ним всі економічні відносини, а потім і всю надбудову суспільства (ідеологічні, політичні відносини тощо), а отже на зміну суспільної формації приходить інша, більш висока. Значна увага в марксизмі приділяється впливу виробничої

		сфери, соціальних відносин на здоров'я різних соціальних професійних груп, що має методологічне значення <i>соціології медицини</i> .
Макс Вебер (1864-1920)	“Протестантська етика і дух капіталізму”, „Економіка і суспільство” (не закінчена)	<p>Вводить поняття „розуміючої соціології”, предметом якої є соціальна дія, ознаками якої є осмисленість, спрямованість на інших людей. Центральною проблемою соціології вважав розуміння поведінки людей. Вважається засновником інтерпретативного напрямку в соціології.</p> <p>Підходи М.Вебера мають методологічне значення при вивченні соціальної поведінки, різновидом якої є поведінка, що пов'язана із здоров'ям.</p>

Таблиця № 5

Сучасний етап розвитку соціології

Назва напрямку	Представники	Основна ідея
Структурний функціоналізм	Т.Парсонс Р.Мертон	Суспільство - складна система, частини якої тісно пов'язані між собою та виконують певні функції.
Символічний інтеракціонізм	Дж. Мід, Г.Блумер	Змістом соціальних процесів є символічна взаємодія індивідів в групі та суспільстві.

Феноменологія	А. Шюц, П.Бергер, Т.Лукман	Соціальна реальність постає для суб'єктів дії як існуючий до них інтерсуб'єктивний світ.
Етнометодологія	Г.Гарфінкель	Акцентує увагу на вивченні проблем організації повсякденного життя.
Парадигма конфлікту	Теорія конфлікту (Л.Козер, Р.Дарендорф), неомарксизм, феміністична соціологія.	Оскільки конфлікти мають соціальну природу, вони існують в кожній точці соціальної системи. Піддають критиці роль медицини у сучасному суспільстві, її надмірну владу, втручання в особисте життя, функціонування інших соціальних інституцій тощо.

Теми доповідей (рефератів)

1. Медико-соціальна проблематика в добу Античності.
2. Проблема людини та здоров'я у соціальних утопіях.
3. Медико-соціальні дослідження Нового часу.
4. Еволюція поглядів на здоров'я та хвороби в історії соціального та медичного пізнання.
5. Сучасна українська соціологія та соціологія медицини.

Матеріали контролю для підготовчого етапу заняття:

Тести

Приклад:

Протосоціологічний етап охоплює проміжок часу

- А.) Стародавній світ – XIV ст.
- Б.) Античний світ – V ст.
- В.) Стародавній світ – середина XIX ст.
- Г.) Стародавній світ – початок XX ст.

Вірна відповідь: В

Термін „символічний інтеракціонізм” виробив:

- А.) О.Конт.
- Б.) Дж.Г.Мід.
- В.) І.Гофман.
- Г.) М.Вебер.

Вірна відповідь: Б

Медична соціологія як самостійна дисципліна виникла:

- А.) у XVII-XIX ст.
- Б.) у 50-і роки XX століття.
- В.) у XIX ст.
- Г.) у 20-і роки XX століття.

Вірна відповідь Б

Основна частина заняття:

Завдання:

1. Проведіть порівняльний аналіз розвитку соціології та соціології медицини.
2. Наведіть теорію, яка на Ваш погляд, найбільш об'єктивно описує соціальну дійсність. Аргументуйте свою позицію.
3. Охарактеризуйте основні завдання соціології медицини на сучасному етапі.
4. На основі якого соціологічного підходу доцільніше, на Вашу думку, аналізувати проблеми, що вивчає медична соціологія? Обґрунтуйте відповідь.
5. Проаналізуйте вплив медицини на формування понятійного апарату та підходів соціології та медичної соціології.

Контрольні питання:

1. Якими факторами можна пояснити виникнення соціології як науки?
2. Чому, не зважаючи на геніальні прозріння Платона, Арістотеля, Н.Макіавеллі та інших, протосоціологію розглядають як передісторію соціологічної думки?
3. Чому саме О.Конта вважають засновником соціології? Обґрунтуйте свою відповідь.
4. Розкрийте зміст основних натуралістичних напрямів у соціології ХІХ ст.
5. Охарактеризуйте внесок К.Маркса у розвиток соціології та соціології медицини.
6. В чому полягає сутність концепції соціологізму Е.Дюргейма?
7. Хто був автором «розуміючої соціології»?
8. Розкрийте значення «методу розуміння» у сучасній соціології та соціології медицини.
9. Які витоки лежать в основі виникнення соціології медицини?

10. Розкрийте суть структурно-функціонального підходу в соціології медицини
11. Охарактеризуйте зміст і основні теорії конфліктологічного напрямку в соціології та соціології медицини.
12. Які методологічні підходи лежать в основі розуміння проблеми здоров'я в соціології медицини?

Матеріали контролю для заключного етапу:

Експрес - опитування.

Приклад:

1. Кому належить думка, що процес природного відбору відбувається і в соціальному світі?

Відповідь: Г.Спенсеру.

2. Хто був засновником структурно - функціонального підходу в соціології медицини?

Відповідь: Т.Парсонс

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Аберкромби Н., Хилл С, Тернер Б.С. Социологический словарь / Пер. с англ. - Казань 1999.
2. Бабосов Е.М. Общая соціологія: Учеб.пособие для студентов вузов. – Минск, 2004.
3. Гіденс Е. Соціологія / Пер. з англ. - К., 1999.
4. Дмитриева Е.В. Социология здоровья. Методологические подходы и коммуникационные программы. - М., 2002.

5. Жоль К.К. Соціологія : Навч. посібник - К., 2005.
6. Захарченко М.В., Погорілий О.І. Історія соціології від античності до початку ХХ століття. – К., 1993.
7. Лукашевич М.П., Туленков М.В. Соціологія : Базовий курс: Підручник. -К., 2005.
8. Кравченко А.И. Социология - М., 2006.
9. Кравченко А.И. История зарубежной социологии.- М., 2005.
10. Решетников А.В. Социология медицины (Введение в научную дисциплину) : Руководство. - М., 2002.
11. Решетников А.В. Становление и развитие социологии медицины // Социология медицины. - М., 2002 –№ 1. – С. 3–14.
12. Соціологія: Підручник/за ред. В.Г. Городаненко.- К.,1999.
13. Соціологія: Підручник/за ред. В.М. Пічі.-Львів,2004.
14. Танчер В. Теорія в соціології: Особенности и пути ее развития (вместо введения) / В сб. Социалистическая теорія сегодня. – К., 1994.
15. Танчин І.З. Соціологія. Навчальний посібник. - К., 2007
16. Хабибуллин К.Н. Медицинская социология. Учебное пособие.- СПб. 2000.